

REVISJON AV REGIONAL PLAN – KLIMAUTFORDRINGER I NORDLAND

Planprogram
Vedtatt av fylkesrådet 2/4/2019

Innhold

Innledning.....	1
Formål og virkeområde – Regional plan for klima og miljø Nordland	1
Klimabudsjett og handlingsprogram	2
Status og utfordringer.....	2
Føringer og rammer.....	2
Satsingsområder	3
Kunnskapsgrunnlag og utredninger	6
Organisering og planprosess	7
Vedlegg - Føringer og rammer.....	I
Internasjonale og nasjonale føringer	I
Regionale føringer.....	III

Innledning

Fylkestinget er planmyndighet for regionale planer og vedtok i desember 2011 *Regional plan – klimautfordringene i Nordland*. Planen legger til rette for en målrettet innsats for å tilpasse Nordlandssamfunnet til et endret klima og samtidig bidra til å redusere utslippene av klimagasser.

Siden gjeldende plan ble vedtatt har Parisavtalen trådt i kraft og Norge har fått sin første klimalov. Klimautfordringene er fortsatt en av de største utfordringene menneskeheten står overfor i dag. Nordlandsamfunnet utvikler seg også og det er derfor et behov for å oppdatere den regionale klimaplan. Nye målsettinger, strategier og tiltak vil bidra til grønn omstilling og være et steg fremover på veien mot en bærekraftig utvikling.

En regional plan skal fungere i samspillet mellom stat, fylke, kommuner og privat sektor, og skal stimulere til utvikling og et bedre samarbeide regionalt. En regional plan for klima og miljø skal gi nye føringer og samtidig støtte klima- og miljøsatsing i andre regionale planer – spesielt sektorplaner for transport og landbruk, men også regional arealpolitikk. En regional plan skal virke for hele Nordlandsamfunnet. Samisk befolkning, kultur og næringsutøvelse er en viktig del av Nordlandssamfunnet og under særlig press fra ulike klima- og miljøutfordringer.

Fylkestinget har vedtatt oppstart av revisjon av gjeldende regional plan i fylkestingsak 120/16. Ved revisjon av regionale planer er det krav om å utarbeide et planprogram. Planprogrammet gjør rede for formålet med revisjonen, planprosessen, opplegg for medvirkning og hvilke alternativer vil bli vurdert samt behovet for utredninger. Planprogrammet er med andre ord en oppskrift for revisjonsarbeidet.

Formål og virkeområde – Regional plan for klima og miljø Nordland

Fylkestinget har, som del av regional planstrategi, vedtatt at gjeldende plan *Regional plan – klimautfordringer i Nordland* skal revideres. Det er et behov for å styrke det regionale klimaarbeidet og integrere dette i et strategisk verktøy med en helhetlig tilnærming til klima, energi og miljø. I planarbeidet skal følgende punkter tas hensyn til:

- Revisjon av planen skal bidra til oppdaterte regionale målsettinger, strategier og tiltak innen klima og miljø.
- Planen vil gjelde for Nordland fylke og skal være et strategisk verktøy for stat, fylke og kommune samt fylkets innbyggere, næringsliv og andre organisasjoner.
- Planen skal kommunisere sitt innhold tydelig.
- Planen skal både omfatte fylkeskommunens rolle som myndighet og samfunnsutvikler med ansvar for planlegging, og rollene som tjenesteyter, innkjøper, eiendomsforvalter m.m.

- Planen skal gjelde perioden 2020 til 2032.

Klimabudsjett og handlingsprogram

Gjennom revisjonen skal det utarbeides et klimabudsjett og et nytt handlingsprogram. Handlingsprogrammet er en oppfølging av den regionale planen, mens klimabudsjettet er en oppfølging av fylkeskommunens klimaarbeid.

Det har ikke tidligere vært utarbeidet klimabudsjett for fylkeskommunen. Forankring av klimamål og tiltak hos ledelsen er en viktig del av det systematiske klimaarbeid. Klimabudsjettet vil synliggjøre nødvendig innsats og sikre gjennomføring av tiltak for å oppnå klimamålene.

Handlingsprogram og klimabudsjett skal vurderes hvert år av fylkestinget slik at nye treffsikre tiltak kan inkluderes og allerede gjennomførte tas ut. Dette er i henhold til plan- og bygningsloven §8-1. Tiltak skal vurderes i årlige budsjettprosesser og kobles opp mot økonomiplan.

Der det er mulig skal mål og tiltak tidfestes, kostnadsberegnes og effekten tallfestes (f.eks. kilowattimer eller tonn CO₂-ekvivalentar). Det skal tydelig fremgå hva som skal gjennomføres når og hvem som har ansvar for gjennomføring. Tiltak og virkemidler bør i størst mulig grad være koblet til oppnåelse av målene og være kostnadseffektive.

Muligheten for fylkeskommunal styring av tiltak vil variere i sammenheng med fylkeskommunens handlingsrom. Dette skal fremgå av handlingsprogrammet.

Status og utfordringer

Det er laget et eget notat med status- og utfordringer i fylket. I tillegg skal ny kunnskap om dagens klima og miljøutfordringer, klimaframskrivninger og erfaringer gjort fra arbeidet med eksisterende plan og handlingsprogram brukes i det videre planarbeidet.

Føringer og rammer

Overordnet forventer regjeringen at fylkeskommuner og kommuner legger vekt på reduksjon av klimagassutslippene, energiomlegging og energieffektivisering gjennom planlegging. Det skal tas hensyn til klimaendringer, risiko og sårbarhet. FNs bærekraftsmål, stortingsmeldinger om klima- og miljøpolitikk og andre regionale planer og strategier setter rammene for revisjonsarbeidet.

Detaljerte føringer og rammer for planarbeidet finnes vedlagt dokumentet.

Planen vil ikke omhandle vern av natur, utslipp fra havbruksnæringen (unntatt klimagassutslipp), utbygging av kraftverk eller utlysning av oljefelt.

Satsingsområder

Bærekraftig utvikling vil være et gjennomgående tema i hele planen. Planen skal omhandle satsingsområder med tilhørende målsettinger. For hvert satsingsområde vil det gjøres en utredning av virkemidler og tiltak som tenkes benyttet for å nå målsettingene.

Planarbeidet skal fokusere på følgende satsingsområder:

- Kompetanse og kommunikasjon.
- Reduksjon av klimagassutslipp.
- Klimatilpasning.
- Miljø.

I likhet med bærekraft skal forskning og innovasjon være et sentralt perspektiv i en revidert plan. Et omstillingsdyktig samfunn baserer seg på forskning og vår evne til innovasjon.

Kompetanse og kommunikasjon

Det er en utfordring å informere og veilede om klima og miljøutfordringene. God kommunikasjon er en nøkkel for å kunne ta de riktige beslutninger og for å få folk engasjert. Mangel på nettverk og relevant kompetanse i kommunesektoren er en barriere for omstillingsarbeidet. Nordland trenger kompetente innbyggere for å sikre en bærekraftig ressursforvaltning.

Planen skal inneholde:

- Informasjon om hvordan klimautfordringene kan kommuniseres og muligheter for tiltak.
- Tiltak for å styrke tversektorielle klima- og miljønettverk og tilrettelegging for interkommunalt samarbeid om klima- og miljøtema.
- Tiltak for samarbeid mellom stat og kommunesektor og mellom kommunal og privat sektor.
- Tiltak for kompetansebygging innen relevante tema - Kommunale klimanettverk, Klimapartner etc.
- Internasjonalt samarbeid.
- Ambisiøse mål for klima- og miljøkompetanse i Nordland.
- Ambisiøse mål for klima- og miljøkommunikasjon i Nordland.

Reduksjon av klimagassutslipp

Siden 2009 har det blitt sluppet ut ca. 3,3 million tonn CO₂-ekvivalenter i Nordland i året. De største utslippene er fra industri, olje og gass (50 %), sjøfart (16 %), veitrafikk (15 %) og jordbruk (10 %). Utslippene forsterker den naturlige drivhuseffekten og konsekvensen er en stigende gjennomsnittstemperatur på jorden.

Planen skal inneholde:

- Informasjon om direkte klimagassutslipp i fylket fordelt på kilder/sektorer. Alle kilder inkluderes med fokus på sektorene transport, landbruk og industri.
- Informasjon om indirekte klimagassutslipp fra offentlig sektor.
- Informasjon om energisystem, energiforsyning og forbruk av energi innen fylkets grenser, herunder tilgang på miljøvennlige energiresurser.
- Framskrivning av utslippene i fylket om det ikke gjennomføres nye tiltak, forventet etterspørsel etter energi og forventet ny energiproduksjon. Framskrivingsperioden bør være minst ti år.
- Ambisiøse mål for utslippsreduksjoner. Konkrete målsettinger om reduksjon av klimagassutslipp i Nordland foreslås å være rettet mot sektorene:
 - a. Landbruk og matproduksjon.
 - b. Transport.
 - c. Avfall og avløp.
 - d. Oppvarming og energiforsyning.
- Ambisiøse mål for mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging.
- Tiltak og virkemidler for reduksjon av klimagassutslipp, herunder tiltak mot avskoging, evt. økt opptak av CO₂ i skog andre landarealer (karbonfangst).

Klimatilpasning

Nordland fylke har i likhet med sin omverden de siste tiårene allerede opplevd endringer i klimaet som følge av global oppvarmingen. Det har kort sagt blitt varmere og våtere. Tilpasning til et endret klima er et gjenstridig problem ettersom det krever høy grad av samordning fra ulike sektorer.

Planen skal inneholde:

- Informasjon om forventede klimaendringer.
- FylkesROS Nordland (risiko og sårbarhetsanalyse).
- Informasjon om sårbare områder i fylket innenfor ulike samfunnsområder.
- Vurdere hvordan det i fylket kan legges til rette for klimatilpasning på alle samfunnsområder.
- Ambisiøse mål for klimatilpasning.
- Tiltak og virkemidler for klimatilpasning.
- Utredning av virkemidler som tenkes benyttes.

Miljø

Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. Satsingsområdet miljø vil synliggjøre områder som omhandler miljø uten nødvendigvis å være relatert til klima. Det finnes allerede regional politikk på flere miljøområder, gjennom f.eks. *Regional plan for vannforvaltning* i vannregion Nordland og Jan Mayen og *Regional plan for bærekraftig vannkraft* (ikke vedtatt enda). Den reviderte planen skal synliggjøre dette og samtidig ta opp nye utfordringer som f.eks.:

- Marin forsøpling.
- Lokal luftforurensing.
- Avfallshåndtering.
- Plastforbruk.
- Matsvinn.
- Energiproduksjon og forbruk.

Planen skal inneholde:

- Informasjon om forventede problemstillinger.
- Ambisiøse mål for miljø.
- Tiltak og virkemidler for miljø.
- Utredning av virkemidler som tenkes benyttes.

Kunnskapsgrunnlag og utredninger

En god plan forutsetter et godt kunnskapsgrunnlag. Det er et behov for kunnskap om både utfordringer og tiltak. Følgende kunnskapsinnhenting skal gjennomføres i planarbeidet:

- Analyser og kartlegging av behov og muligheter innen kompetanse og nettverk.
- Undersøke behov og muligheter knyttet til klimatilpasning i et «grønt skifte».
- Klimafotavtrykk for kommuner i Nordland.
- Framskriving av utslipp uten gjennomføring av nye tiltak.
- Utredning av virkemidler som tenkes benyttet for å nå målsettingene- kostnader og tallfesting av effekten, herunder karbonfangst.
- Vurdering av kommunenes klima- og energiplaner med vekt på tiltak og måloppnåelse samt områder som må løses på regionalt nivå.
- Informasjon om sårbare områder i fylket innenfor ulike samfunnsområder.
- I tillegg vil det ved behov bli gjennomført utredninger innenfor tema miljø.

Følgende utredninger er allerede gjennomført og vil bli brukt i planarbeidet:

- Oversikt over energisystem og energiforsyning i fylket.
- Klimafotavtrykk for fylkeskommunens virksomhet.
- Opprydding av marin forsøpling i Nordland.

Organisering og planprosess

Plan- og bygningsloven sine krav om medvirkning, samarbeid, samråd, offentlighet og informasjon vil gjelde for prosessen. Dette vil sikre en forutsigbar prosess i samarbeid med berørte offentlige myndigheter og organisasjoner. Se figur 1 og 2.

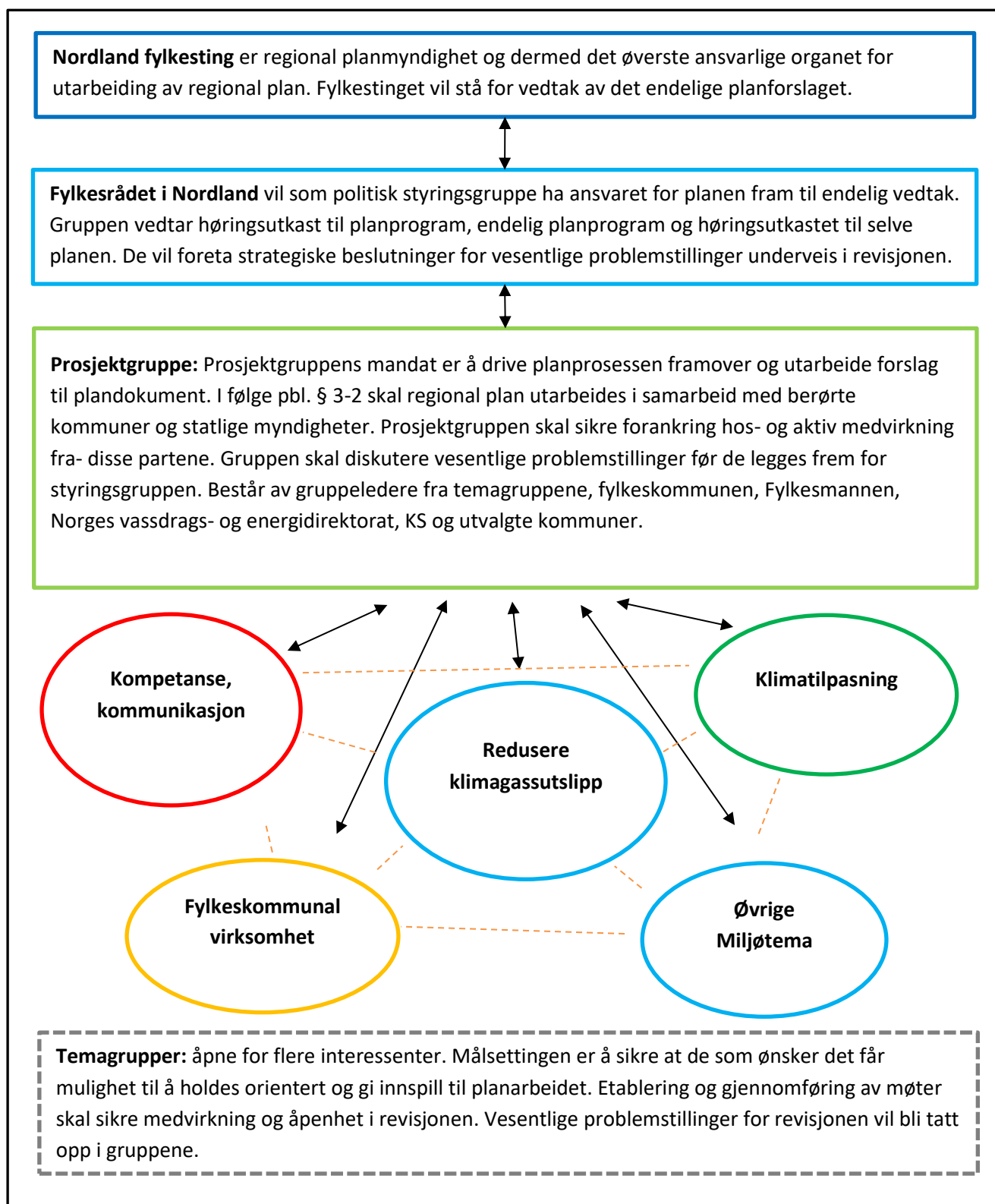
Konsekvensutredning ikke aktuelt

Egen konsekvensutredning (KU) er vanligvis ikke aktuelt for regionale planer for klima, energi og miljø. Siden planen ikke vil inneholde retningslinjer for utbygging og ikke inngår som del av en overordnet plan vil det ikke være aktuelt å lag en konsekvensutredning av planen. Det er heller ikke krav om risiko og sårbarhetsanalyse (ROS) for slike tematiske planer.

Figur 1 - Planprosessen

Figur 2 - Organisering av planarbeidet

Planarbeidet vil organiseres etter Nordland fylkeskommunes parlamentariske styreform. Det vil legges stor vekt på politisk forankring.

Fylkeskommunen vil ivareta sekretariatsfunksjonen til temagruppene og prosjektgruppen.

Medvirkning

Medvirkning skal fremme åpenhet og likeverd i planprosessen og tillegg legge til rette for en universell utformet prosess. Det vil i arbeidet bli lagt vekt på samarbeid med næringsliv, frivillige organisasjoner, kommunale bedrifter, og andre lokale og regionale aktører, herunder samiske næringsaktører og samfunn. Kommuner, Fylkesmannen, Statens vegvesen, Jernbaneverket, Kystverket, Avinor, interkommunale avfallsselskap, områdekonsesjoner kraft; e-verk etc. og interesseorganisasjoner vil på ulike måter bli invitert med i arbeidet.

Det er ellers lagt opp til følgende typer medvirkning i planarbeidet:

- Klimatoppmøte med interesseorganisasjoner, næringsliv, regionale myndigheter, relevante fagmiljø mfl.
- Interessemøte for opprettelse av Klimapartner (jamfør FR-sak 281-2018).
- Seminar, møter eller andre aktiviteter knyttet til høring av planutkast, herunder fagseminarer internt i fylkeskommunen.
- Opprettelse av Klimaråd Nordland.
- Elektronisk kommunikasjon gjennom nettsteder, sosiale medier o.a.
- Deltakelse i planforum og plannettverk, planarbeid møte m.m. i regi av andre.

I tillegg blir det gjennomført høring av planforslag etter reglene i pbl. § 8-3, jf. § 5-2. Innspill til høringene vil legges ut på fylkeskommunens nettsider og vurderes ved utarbeiding av endelig planprogram og plan.

Framdriftsplan

Det tas sikte på planvedtak i fylkestinget innen april 2020. Det er satt opp følgende framdriftsplan:

Aktivitet/Måned	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sep	Okt	Nov	Des	Jan	Feb	Mars
Vedta planprogram- Fylkesrådsak														
Utredninger og kunnskapsinnhenting														
Utforming av planforslag														
Møter/seminar med private og offentlige interessenter/fylkeskommunal seminarserie	.	.	.	.	.			.	.					
Politisk behandling før høring - Fylkesrådssak														
Høring / off. ettersyn (minst 6 uker)														
Oppsummere høringsuttalelser														
Politisk beh. etter høring - Fylkestingssak														
Utarbeide endelig plan, kunngjøring														

 Politisk sak

 Utarbeiding

 Høring

Vedlegg - Føringer og rammer

Internasjonale og nasjonale føringer

Nasjonale forventninger

Regjeringen forventer at fylkeskommuner og kommuner legger vekt på reduksjon av klimagassutslippene, energiomlegging og energieffektivisering gjennom planlegging og lokalisering av næringsvirksomhet, boliger, infrastruktur og tjenester. Det forventes også at det tas hensyn til klimaendringer og risiko og sårbarhet i vår samfunns- og arealplanlegging og byggesaksbehandling. I tillegg forventes det at fylkeskommunene og kommunene identifiserer viktige verdier av naturmangfold og landskap, friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø, og ivaretar disse i regionale og kommunale planer.

Statlige planretningslinjer (SPR)

Retningslinjene gjelder for hele landet, og skal legges til grunn ved kommunal, regional og statlig planlegging etter plan- og bygningsloven, og i enkeltvedtak som kommunale, regionale og statlige organer treffer etter plan- og bygningsloven eller annen lovgivning. Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning legger vekt på at kommunene, herunder fylkeskommunene, skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Planleggingen skal også bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene (klimatilpasning). Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging legger spesiell vekt på fortetningspolitikk og boligbygging.

EUs kvotesystem

Norge er en del av EUs kvotesystem som omfatter utslipp fra landbasert industri, olje og gass og luftfart. EUs kvotesystem er ett av flere virkemidler som skal bidra til å nå målet om å redusere utslippene i Europa med 20 prosent innen 2020, sammenlignet med hva de var i 1990.

Parisavtalen – begrense temperaturstigning til under 1,5°C

Parisavtalen trådte i kraft 4. november 2016, under ett år etter den ble vedtatt under det 21. partsmøte til klimakonvensjonen i Paris, desember 2015. Formålet med avtalen er å styrke det globale samarbeidet mot den trusselen som klimaufordringene utgjør og styrke arbeidet med klimatilpasning. Dette skal blant annet gjøres ved å holde den globale temperaturstigningen godt under 2°C, samtidig skal landene tilstrebe å begrense temperaturen til under 1,5°C sammenlignet med førindustrielt nivå.

Klimastrategi for 2030 - 40 % reduksjon fra 2005-2030

Meld. St. 41 (2016–2017) Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid legger til rette for betydelige utslippsreduksjoner nasjonalt. Strategien drøfter hvordan Norge skal redusere ikke-kvotepliktig utslipp, det vil i hovedsak si utslipp fra transport og jordbruk, men også oppvarming, industri og petroleum. Regjeringen skal også fremme en langsiktig lavutslippsstrategi for 2050 i god tid før 2020.

Klimatilpasning i Norge

Meld. St 33 (2012-2013) Stortingsmeldingen beskriver status for klimatilpasning i Norge, og hva regjeringen ønsket å gjøre videre på feltet.

Agenda 2030- Bærekraftsmålene

Meld. St. 24 (2016-2017) Felles ansvar for felles fremtid – bærekraftsmålene og norsk utviklingspolitikk. Mål nummer 13 omhandler umiddelbar handling for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Sirkulær økonomi og marin plastforsøpling

Meld. St. 45 (2016–2017) Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi. Norsk avfallspolitikk skal legge til rette for høy utnyttelse av ressursene i avfallet og trygg håndtering av farlig avfall. Det overordnede nasjonale målet er at avfall skal gjøre minst mulig skade på mennesker og naturmiljø. Det er også et mål at veksten i mengden avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten i landet, målt i BNP. Det er videre et mål om at 80 prosent av avfallet skal sikres god ressursutnyttelse gjennom materialgjenvinning og energiutnyttelse.

Regionale føringer

Gjeldende Regional plan for klimautfordringer i Nordland og tilhørende handlingsprogram omfatter mange viktige tema. En ny regional plan skal fortsatt omhandle utslippsreduksjon og klimatilpasning, samtidig som andre miljøtema skal behandles. Andre regionale planer har overlappende tematikk, så det blir viktig å samordne disse.

Fylkesplan for Nordland 2013-2025 med *Arealpolitiske retningslinjer*

Fylkesplan for Nordland ble vedtatt av fylkestinget i februar 2013 (FT-sak 8/11) og har 3 målområder som legger føringer for arbeidet med regional utvikling. Til grunn for planen ligger prinsipper for bærekraftig utvikling.

- Livskvalitet – et aktivt og inkluderende samfunn.
- Livskraftige lokalsamfunn og regioner – et attraktivt Nordland.
- Verdiskaping og kompetanse – et nyskapende Nordland.

Arealpolitiske retningslinjer gir føringer for arealforvaltningen i Nordland, men også for planlegging innen klima og klimatilpasning. Her oppfordres det blant annet til å belyse sårbarhet for og tilpasning til klimaendringer ved rullering av klima- og energiplaner.

FylkesROS for Nordland 2015

Fylkesmannen skal ha oversikt over risiko og sårbarhet i fylket, blant annet gjennom å samarbeide med andre regionale aktører om å lage en risiko- og sårbarhetsanalyse for fylket (fylkesROS). FylkesROS er en felles plattform for å forebygge uønskede hendelser og styrke samordningen av det regionale arbeidet med samfunnssikkerhet, beredskap og krisehåndtering. Analysen har tilhørende oppfølgingsplan med tiltak innen klimatilpasning og forebygging av naturskader.

Regional transportplan (2018-2029)

Regional transportplan har blant annet som hovedmål at:

- Fylkesvegnettet og fylkesvegferjesambandene skal være effektive, sikre og bærekraftige.
- Kollektivtransport skal gjøres til førstevalget ved reiser i byer og regioner.
- Det skal være en dobling i andelen sykling og gåing i løpet av planperioden.

Handlingsprogrammet inkluderer tiltak for å nå disse mål.

Samarbeidsavtale mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune (2019-2022)

Naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse er under press. Partene er enige om at dette kan motvirkes gjennom en aktiv og bevisst planlegging på fylkesnivå. Partene har som mål at samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsutvikling tas hensyn til og får utviklingsmuligheter i regional planlegging og arealforvaltning.

Regional plan for Landbruk

Regional plan for landbruk har bl.a. som mål at landbruk i Nordland skal bidra aktivt til det grønne skiftet. Planen omhandler sirkulær økonomi, bioøkonomi og omstilling og effektivisering av landbruket. Planen formulerer et veikart for landbruket i Nordland mot 2030.

Regional plan for vannforvaltning

Regional plan for vannforvaltning for vannregion Nordland og Jan Mayen (2015) har som mål å sikre en helhetlig og langsiktig forvaltning av vannressursene i fylket. Det er et mål at flest mulig vassdragsområder skal ha god økologisk tilstand innen 2021. Vassdragets økologiske tilstand er derfor et moment som må vurderes ved nye vannkraftprosjekter og revisjon av konsesjoner til eksisterende utbygginger.

Regional plan for by- og regionsenterpolitikk (2017-2025)

Målet med planen er å utvikle kompakte, bærekraftige og innovative byer. Utgangspunktet skal være å utvikle den enkelte bys muligheter for utvikling i næringslivet, skape kompakte byer å bo og besøke, med effektive og bærekraftige løsninger.

Innovasjonsstrategi for Nordland – Et nyskapende Nordland (2014-2020)

Innovasjonsstrategien skal følge opp visjonen definert i *Fylkesplan for Nordland*, samt mål definert i FoU-strategi for Nordland og flere sektorstrategier vedtatt av Fylkestinget. Dette er særlig strategi for reiseliv, industristrategi for Nordland og FoU-strategi for Nordland. Innovasjonsstrategien er en strategi for et nyskapende næringsliv i Nordland. Den omfatter ikke målgruppen offentlig sektor direkte. Innovasjonsstrategien skal bidra til å forsterke innovasjonsperspektivet i øvrige nærings- og utviklingsstrategier i regi av Nordland fylkeskommune.

